

Tillsyn på vård- och omsorgsboenden

Rapport nr: 6

En rapport från Miljökontoret, Örebro kommun

Rapport nr 6

Kontaktuppgifter

Miljökontoret, Örebro kommun
Kristin Nätterlund
019-21 14 32
Box 33200, 701 35 Örebro
miljokontoret@orebro.se
www.orebro.se

Beslutad av Miljönämnden, den 2011-05-18
Diarienummer 2009-520

Sammanfattning

I Miljönämndens verksamhetsplan och budget 2010 prioriteras bland annat tillsyn av vårdboenden för äldre. Miljökontoret valde att skicka ut information och göra tillsynsbesök hos alla 22 stycken vård- och omsorgsboenden inom Örebro kommun.

Syftet med projektet var att bedriva tillsyn över kommunens vård- och omsorgsboenden och verka för att verksamheterna bedrivs så att risk för människors hälsa och miljön inte uppkommer.

Resultatet visar att de flesta vård- och omsorgsboenden har påbörjat arbetet med egenkontrollen. Vid tillsynsbesöken framkom att tio vård- och omsorgsboenden saknar skriftliga egenkontrollprogram, men att det bara är tre stycken som helt saknar rutiner. En stor kunskapslucka bland de verksamhetsansvariga är huruvida radonmätningar har gjorts. Anslag om OVK (Obligatorisk ventilationskontroll) fanns enbart uppsatt på fyra vård- och omsorgsboenden. På två vård- och omsorgsboenden konstaterades att det fanns ventilationsproblem och på två andra konstaterades fuktproblem. Vidare framkom att se allra flesta vård- och omsorgsboenden har rutiner för städning, storstädning och tvätt av textilier.

För de verksamheter som har fått krav på åtgärder kommer uppföljning att ske under 2011.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och mål	5
Metod	6
Resultat.....	7
Rutiner och egenkontroll	7
Lokalerna.....	7
Städning.....	7
Kemikalier	8
Vatten och avlopp.....	8
Smittskydd och avfall	8
Allergi och utemiljö.....	8
Slutsatser	9

Inledning

Enligt miljöbalken har Miljönämnden ansvarar för tillsynen över lokaler för vårdlokaler. Vid dessa lokalers tillsyn ska särskild uppmärksamhet ägnas hälsoskyddet.

I Örebro finns tre olika kategorier bostäder för äldre; seniorbostäder för yngre seniorer, trygghetsbostäder för seniorer samt vård- och omsorgsboenden för äldre seniorer. Seniorbostäder och trygghetsbostäder är båda former av hyreslägenheter, dessa kategorier omfattas inte av Miljökontorets tillsyn.

Den tredje kategorin omfattar äldre seniorer: vård- och omsorgsboende, ett begrepp som tidigare benämnts med särskilt boende. Inom denna kategori finns sex undergrupper: vårdboende, äldre-psyk, gruppboende, vårdboende demens, specialboende demens samt yngre demens.

Bakgrund

I Miljönämndens verksamhetsplan och budget 2010 prioriteras bland annat tillsyn av vårdboenden för äldre. Grunden för hälsoskyddstillsynen är begreppet "olägenheter för människors hälsa". Den som bedriver en verksamhet ska kontinuerligt motverka olägenheter för människors hälsa och miljön.

Enligt 45 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska kommunerna ägna särskild tillsyn åt bland annat lokaler. Denna tillsyn omfattar verksamheter som tidigare var anmälningspliktiga, men i och med ändringen av 38 § i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd den 1 januari 2008 inte längre är det. Denna ändring gäller exempelvis vårdlokaler, samlingslokaler, hotell och hygienisk behandling som massage och solarier. I och med ändringen gäller inte förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll för dessa lokaler och anläggningar. Emellertid gäller den generella skyldigheten för alla som bedriver en verksamhet att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka olägenheter för människors hälsa och miljön, enligt 26 kap 19 § miljöbalken.

Syfte och mål

Syftet med projektet är att bedriva tillsyn över kommunens vård- och omsorgsboenden och verka för att verksamheterna bedrivs så att risk för människors hälsa och miljön inte uppkommer. Alla verksamheter ska

informerar om den generella skyldigheten att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka olägenheter för människors hälsa och miljön.

Metod

Örebro kommun har 22 stycken vård- och omsorgsboenden. Av dessa har 17 stycken vårdboende, resterande verksamheter har andra typer av omsorgsboenden (äldre-psyk, gruppboende, vårdboende demens, specialboende demens samt yngre demens). I detta projekt har alla 22 vård- och omsorgsboenden besökts av projektgruppen, som har bestått av Emma Karlsson, Maja Wertim, Jessica Nilsson, Stefan Sjögren samt Kristin Nätterlund, projektansvarig.

Projektet startade med att ett informationsbrev skickades ut till samtliga vård- och omsorgsboenden. Handläggarna har sedan tagit kontakt med respektive verksamhetsansvarig och bokat tid för tillsynsbesök. Vid tillsynsbesöken har en checklista framtagen vid Miljökontoret använts, detta för att få så likartade tillsynsbesök och bedömningar som möjligt. De brister som upptäcks har påpekats på plats och i inspektionsprotokollet. Efter tillsynsbesök och bedömning skickades ett inspektionsprotokoll ut till respektive vård- och omsorgsnämnd, om verksamheten var en kommunal. I annat fall skickades inspektionsprotokollet direkt till vård- och omsorgsboendet. En timavgift på 750 kr har tagits ut för tillsynsbesöket och övrig handläggning som gjorts i ärendet.

Resultat

Rutiner och egenkontroll

Vid tillsynsbesöken framkom att tio vård- och omsorgsboenden saknar skriftliga egenkontrollprogram. Tre av dessa vård- och omsorgsboenden arbetar på att ta fram ett egenkontrollprogram. Majoriteten av de vård- och omsorgsboenden som saknar egenkontrollprogram har framtagna rutiner för verksamheten, dock saknar tre vård- och omsorgsboenden helt och hållet rutiner.

Lokalerna

På enbart fyra vård- och omsorgsboenden fanns anslag om OVK (Obligatorisk ventilationskontroll) uppsatt.

De flesta verksamhetsansvariga, 16 av 22, har inga uppgifter på om radonmätningar har gjorts eller eventuella resultat. Fem verksamheter har gjort radonmätningar under 2000-talet som visar på resultat under riktvärdet 200 Bq/m³. De verksamheter som inte har uppgifter om radonmätningar har fått krav på sig att genomföra mätningar och redovisa resultatet för Miljökontoret. I en verksamhet visade resultatet på värde över 200 Bq/m³ i någon lokal på bottenvåningen, men ingen åtgärdsplan hade tagits fram. Den verksamheten har fått krav på att redovisa en åtgärdsplan för Miljökontoret.

En del problem som lyfts fram vid inspektionerna är att luften upplevs som torr och att lokalerna blir varma på sommaren. Det senare problemet har i de flesta fall lösts med portabla fläktar som används vid behov. På två vård- och omsorgsboenden framkom att det är för dålig cirkulation på luften, men att nya mätningar är beställda för att lokalisera problemen. Fuktproblem konstaterades på två vård- och omsorgsboenden. En verksamhet uttryckte även sitt missnöje över den öppna planlösningen som ledde till bullerproblem från diskmaskinerna.

Städning

De allra flesta vård- och omsorgsboenden har rutiner för städning, storstädning och tvätt av textilier. Vikten av bra städrutiner togs vid tillsynsbesöket upp med alla, men speciellt med de sju verksamheter som saknar dessa rutiner.

Vid en inspektion observerades att städningen var mycket bristfällig. Det var smutsigt på både golv och väggar i de gemensamma utrymmena samt i städ-, tvätt- och förrådsutrymmena.

Kemikalier

Vid tillsynsbesöken framkom att tretton verksamheter behöver komplettera egenkontrollen med aktuella säkerhetsdatablad och/eller rutiner för kemiska produkters förvaring och hantering. Säkerhetsdatablad ska förvaras tillsammans med kemikalier, då går det snabbt att få fram information om olyckan skulle vara framme.

De flesta verksamheter är bundna av ramavtal, men tillämpar i möjligaste mån utbytesregeln (skadliga kemiska produkter ska ersättas med mindre skadliga).

Vatten och avlopp

Alla vård- och omsorgsboenden är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Tretton verksamheter har inte rutiner för kontroll av varmvattnets temperatur för att förebygga förekomst av legionella.

Smittskydd och avfall

Då de flesta vård- och omsorgsboenden har en ansvarig sjuksköterska är rutiner för smittskydd vid epidemier och oförutsedda händelser väl utarbetade.

Fyra verksamheter visste inte om det farliga avfallet transporterades av en godkänd transportör. Majoriteten av kommunens vård- och omsorgsboenden hade dock den informationen.

Allergi och utemiljö

Vid de tillsynsbesök där det tagit upp har alla rutiner kring rökning. På femton vård- och omsorgsboenden finns djur eller möjlighet att ta med sig djur, något som är mycket uppskattat bland de boende. Rutiner kring sällskapsdjur finns i dessa verksamheter.

På alla vård- och omsorgsboenden har de boende möjlighet till utevistelse, där det finns skydd mot både regn, vind och UV-strålar.

Slutsatser

Vård- och omsorgsboenden är inte anmälningspliktiga enligt miljöbalken, vilket betyder att de inte måste ha egenkontroll. Dock ska alla som driver en verksamhet eller gör något som påverkar miljön planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka eller förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön. Då en fungerande egenkontroll kan bidra till att brister hittas och åtgärdas uppmanades alla vård- och omsorgsboenden att bedriva egenkontroll.

OVK är en viktig del av en tillfredsställande inomhusmiljö, som ingår i det nationella miljö kvalitetsmålet ”God bebyggd miljö”. För att få en god inomhusmiljö skall ägaren till en byggnad låta utföra en kontroll av ventilationssystemet, OVK, med vissa tidsintervall. För exempelvis vårdlokaler ska återkommande besiktningsbesök ske var tredje år. De vård- och omsorgsboenden som inte hade information huruvida OVK hade gjorts de senaste tre åren fick krav på att genomföra en OVK.

Äldre tillhör en riskgrupp som är extra utsatta för legionellasmita. För att förebygga tillväxt av legionella informerades verksamheterna om att en egenkontroll av vattensystemen ska utföras.

Farligt avfall ska hanteras så att det inte orsakar störningar i miljön. Det betyder att avfallet ska lagras och omhändertas så att det inte kan komma ut i avloppet eller omgivningen. Avfallet ska transporteras av företag som har tillstånd till detta, alternativt att en anmälan görs till länsstyrelsen om att själv få transportera avfallet. Verksamheten där avfallet uppkommer ska föra anteckningar om uppkomna mängder och slag av farligt avfall samt vart det farliga avfallet har lämnats. Information om detta lämnades till alla vård- och omsorgsboenden.

I det initiala skedet var det svårt att veta vilken tillsynsroll Miljökontoret hade på vård- och omsorgsboenden. En utredning om denna roll skulle ha getts ut av Socialstyrelsen under 2010, men publiceringen har skjutits upp. Projektet har trots detta gått mycket bra. För de verksamheter som har fått åtgärder som ska vidtas kommer uppföljning att ske under 2011.